

DE HULP VAN VOGELLIEFHEBBERS IS SOMS HARD NODIG !!!

Vergeet u daarom niet de bijgevoegde enquête in te vullen en op de bus te doen.

Jan Glas.

---

### I Botulisme

Wat is botulisme : Botulisme is een vorm van vergiftiging. In dode vogels kunnen onder bepaalde omstandigheden stoffen worden gevormd, die giftig zijn voor hun levende soortgenoten en zelfs voor sommige andere dieren. Het gif wordt gevormd door een bacterie, die zich in dode vogels die in het water liggen, zeer snel kan vermenigvuldigen. Dat gebeurt vooral als de temperatuur van het water boven de 20 graden C. komt. Het gif komt in het water en zakt naar de bodem en kan door vogels met het voedsel worden opgenomen.

Symptomen : Geleidelijk intredende verlamming die uiteindelijk tot de dood van de vogel leidt. Beginnende verlamming valt spoedig op doordat de vogels niet meer kunnen vliegen.

Bestrijding : De enige, doeltreffende bestrijdingsmethode is: zo snel mogelijk uit het water verwijderen van dode vogels, want zij vormen een bron van besmetting.

Aldus de tekst op een affiche van Prov. Waterstaat die in onze provincie de botulismebestrijding coördineert.

Ook in en langs de Dollard heeft de botulisme-bacterie afgelopen zomer veel slachtoffers gemaakt. Enkele keren heeft een aantal leden van Avifauna Gron. en de K.N.N.V. Delfzijl het Gron. Landschap meegeholpen bij het opruimen van zieke en dode vogels op het gedeelte van de kwelders dat het eigendom is van het Gron. Landschap.

Zo waren we op 13 augustus met een twintigtal mensen om 8.30 u. paraat bij het sluisje in de Carel Coenraadpolder, zodat die dag een behoorlijk stuk kon worden afgezocht. Met ploegjes van 2 à 4 man + een schepnet, handschoenen, plastic zak voor de dode vogels en een jute zak voor de zieke dieren, zochten we de binnendijksloot en de randen van geulen, prielen en rietkraag af. Bijna alle slachtoffers zijn hier gevonden. De kadavers werden op een wagen geladen om 's middags te worden opgehaald door Prov. Waterstaat. Zieke dieren kregen direct bij een eerste hulp post op de kwelder vers water toegediend door middel van een slangetje in de snavel; deze behandeling -het zgn. spoelen- werd dan enkele keren per dag bij enige vogelasiels voortgezet. Na drie à vier dagen is dan het grootste gedeelte van de patiënten volledig hersteld en kan weer worden losgelaten. Al met al hebben de zoekacties 3 à 4 weken geduurd en heeft men vermoedelijk bereikt dat de Dollard voor duizenden trekvogels begin sept. geen einde betekende, maar een goed tussenstation.



Resultaat van de zoekactie botulisme-slachtoffers van het gedeelte Dollard dat eigendom is van het Gron. Landschap -vanaf het k mp tot aan Nieuw Statenzijl- in de periode 10 augustus t/m 2 september 1982.

|                   | dood | levend | totaal |
|-------------------|------|--------|--------|
| wilde eend        | 1744 | 172    | 1916   |
| wintertaling      | 1440 | 81     | 1521   |
| bergeend          | 15   | -      | 15     |
| slobeend          | 19   | 3      | 22     |
| smient            | 4    | -      | 4      |
| kievit            | 19   | 11     | 30     |
| kluut             | 11   | 1      | 12     |
| zilverplevier     | 20   | -      | 20     |
| zwarte ruiter     | 19   | 1      | 20     |
| kemphaan          | 15   | -      | 15     |
| watersnip         | 3    | 4      | 7      |
| tureluur          | 12   | 1      | 13     |
| wulp              | 6    | 1      | 7      |
| kapmeeuw          | 376  | 55     | 431    |
| zilvermeeuw       | 2    | 1      | 3      |
| stormmeeuw        | 2    | -      | 2      |
| scholekster       | 2    | -      | 2      |
| grutto            | 1    | -      | 1      |
| spreeuw           | 5    | 2      | 7      |
| bruine kiekendief | -    | 1      | 1      |
| zwarte kraai      | 3    | -      | 3      |
| meerkoot          | 3    | -      | 3      |
| oeverloper        | 2    | 1      | 3      |
| pijlstaart        | 2    | -      | 2      |
| groenpootruiter   | 2    | -      | 2      |
| strandloper       | 2    | -      | 2      |
| stern             | 2    | -      | 2      |
| visdiefje         | 2    | -      | 2      |
| postduif          | 1    | -      | 1      |
| veldleeuwerik     | -    | 7      | 7      |
|                   | 3734 | 335    | 4069.  |
|                   | ==== | ===    | ====   |



## II "Olie"-vogels

Iedereen zal zich de olieramp van 1979 voor de Ned. kust nog herinneren, waarbij duizenden drieteenmeeuwen, alken, koeten en zeeëenden aanspoelden.

Aan de hand van de toen opgedane ervaringen heeft een werkgroep bestaande uit het S.B.B., R.W.S., Nioz, R.I.N., Vogelbescherming, C.R.M. en Faunabeheer een opvangplan "olie"-vogels samengesteld waarbij ook eventuele vogelwerkgroepen als deelnemers worden genoemd.

Waarom een opvangplan : omdat vooral in de wintermaanden zeevogels in grote getale voor onze kust vertoeven en al bij een kleine olie-lozing veel slachtoffers op onze stranden aanspoelen. Het is van belang dat de reeds aanwezige kennis over behandeling van "olie"-vogels verder wordt uitgebreid om met steeds groter succes olie-slachtoffers te behandelen. Daarom is het ook niet wenselijk dat particulieren thuis vogels gaan verzorgen.

Om eventuele stappen tegen de vervuiler te kunnen nemen, moeten aard, oorzaak en gevolgen van de vervuiling worden vastgesteld. Het georganiseerd verzamelen van dode vogels, voor het Nioz op Texel, geeft veel wetenschappelijke informatie over populatie-opbouw, rui, conditie, etc. Het zou jammer zijn als deze tegen relatief lage kosten verkregen gegevens niet werden gebruikt. Bovengenoemde punten worden o.a. verzorgd door het landelijke coördinatie-team.

Het provinciaal actieteam onder leiding van een medewerker van het S.B.B. -in Gron. is dit W. Weyman uit Winsum- is belast met de volgende taken : Het bijhouden van de aantallen slachtoffers op het strand, wad, bij eerste opvangcentra en asiels. Het inzetten van personeel en vrijwilligers -vogelwerkgroepen- bij zoekacties, het verzorgen van het vervoer van dode en zieke vogels naar opvangcentra plus het voorzien van de nodige materialen die eventueel in een regionaal depot zijn opgeslagen. Het informeren van plaatselijke en regionale publiciteitsmedia over de vogelopvang.

In het kort ziet zo ongeveer het opvangplan "olie"-vogels eruit. Hopelijk hebben we het niet nodig.

## III Wintervoeding

Zijn met de twee eerder genoemde calamiteiten nog weinig ervaringen opgedaan, met het helpen van vogels in een strenge winter is dit wel het geval. Indien nodig komt op landelijk, provinciaal en gemeentelijk nivo de hulpverlening op gang. Deze akties waaraan vaak allerlei mensen meedoen, zijn naar mijn mening nogal eenzijdig en in de praktijk betekent het vaak hulp aan enkele algemene soorten zoals meeuwen, eenden en fazanten. Als vogelbeschermers -dat zijn we toch- zouden wij onze kennis en hulp wat meer moeten richten op soorten die maar in zeer geringe mate profiteren van de grote voederakties. En dan denk ik b.v. aan roofvogels, uilen en patrijzen.



Roofvogels kunnen we voeren op een vaste plek waar weinig sneeuw blijft liggen; iedere dag deponeren we daar dan wat slachtafval of dode kuikens, die we meestal wel kunnen halen bij een kuikenmester. Zelf hebben we -indien nodig- een voerplaats tegen een hoop schuimaarde; meerdere buizerden en een blauwe kiekendief kwamen de vorige winter daar hun kostje halen. Ook waren er printen van een vos en andere kleine roofdieren. Uilen, zowel ransuilen als kerkuilen helpen we met een algemene voerplaats in de buurt van hun roest of woonplaats. Voeren we hier tegen de avond, dan komen er al gauw muizen en ratten op af.

Dat het met onze patrijzen niet goed gaat, is algemeen bekend; verschillende oorzaken zijn hieraan debet.

Op korte termijn kunnen wij aan de meeste negatieve effecten zoals ruilverkavelingen, chemische bestrijdingsmiddelen en het omploegen van de stoppels voor de winter, niet veel veranderen. Wel kunnen we proberen patrijzen op het voer te krijgen. Leuk is het om in een veld waar zich nog een klucht patrijzen bevindt, een afdakje van  $\pm 2.5 \text{ m} \times 2.5 \text{ m}$  en een hoogte van 75 cm te plaatsen. Hieronder strooien we wat stro of kaf met daarop het voer als gebroken graan en onkruidzaden. Ook kunnen we hier eventueel een voederautomaat onder zetten, die we zelf maken van een emmer of blikken bus met aan de onderkant een stukje fijnmazig gaas, waar het graan door valt als de vogels er tegenaan pikken. De automaat hangt aan een driepoot waarbij de hoogte door enig experimenteren, afgesteld moet worden.

Hebben we toevallig goede contacten met een jager/wildbeheerder, dan is het zinvol om speciaal voor de patrijs samen iets te doen.

De hierboven gegeven ideeën zijn bedoeld om als vogelaar wat mee te hobby-en.

Vraag 3 op het enquête-formulier is meer voor noodgevallen als in de winter van '78/'79.